

Brussel, 9 juni 2017
(OR. en)

9988/17

LIMITE

ENER 271
ENV 580
TRANS 251
ECOFIN 494
RECH 222
CODEC 984

NOTA

van:	het secretariaat-generaal van de Raad
aan:	het Comité van permanente vertegenwoordigers
Nr. Comdoc.:	15108/16 ENER 416 ENV 756 TRANS 477 ECOFIN1152 RECH 341 IA 125 CODEC 1797 + ADD 1 - 5
Betreft:	Voorstel voor een RICHTLIJN VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD tot wijziging van Richtlijn 2010/31/EU betreffende de energieprestatie van gebouwen - Algemene oriëntatie

1. De Commissie heeft het in hoofde genoemde voorstel op 30 november 2016 ingediend als deel van het Pakket schone energie. Het voorstel heeft tot doel energie-efficiëntie in gebouwen te bevorderen en renovatie van gebouwen te steunen, met het oog op de lange-termijndoelstelling van een koolstofvrij Europees gebouwenbestand. Met name wordt in het voorstel voorzien in door de lidstaten in te dienen langetermijnrenovatiestrategieën, worden de verbanden tussen beleid inzake energie-efficiëntie en de financiering ervan verstevigd en worden de desbetreffende systemen voor documentatie en statistische gegevens over de energieprestatie van gebouwen verbeterd.

2. Het voorstel heeft eveneens tot doel de uitrol van oplaadinfrastructuur voor elektrische voertuigen in gebouwen te bevorderen, en beoogt de invoering van een slimheidsindicator om aan te geven of een bepaald gebouw gereed is om te evolueren naar gebouwautomatisering. Tot slot streeft het voorstel, in overeenstemming met het beginsel van betere regelgeving, naar stroomlijning en vereenvoudiging van richtlijnbepalingen die nog niet de verwachte resultaten hebben opgeleverd, zoals de keuring van verwarmings- en airconditioningsystemen.
3. De bespreking van het voorstel is tijdens het Maltese voorzitterschap in januari 2017 gestart. Na de presentatie van haar voorstel en de desbetreffende effectbeoordeling, heeft de Commissie tijdens de gedachtewisseling de vragen van de delegaties beantwoord. De vragen handelden voornamelijk over de precieze aard en reikwijdte van de door het voorstel ingevoerde verplichtingen. Een aantal delegaties heeft kritiek geuit op de administratieve last en het onnodig complexe karakter van de verplichtingen in vergelijking met de meerwaarde ervan. Meerdere delegaties hebben zich met name bezorgd getoond over de bepalingen over oplaadpunten en de slimheidsindicator, omdat duidelijke verplichtingen naar hun oordeel voorbarig kunnen zijn of voor buitensporige kosten kunnen zorgen.
4. Over het algemeen hebben de delegaties het Commissievoorstel gesteund. Tijdens de artikelsgewijze bespreking hebben zij meerdere wijzigingsverzoeken ingediend. Het voorzitterschap heeft diverse wijzigingen aangebracht, zowel ter verbetering van de tekst als met het oog op een passend compromis. De voornaamste wijzigingen beogen:
  - de bepalingen over de inhoud van de langetermijnrenovatiestrategieën en financiering te verbeteren en te verfijnen (artikelen 2 bis en 10);
  - het aantal laadpunten voor niet-residentiële gebouwen te verminderen tot ten minste één. Wat de voorbepaling betreft, dient in niet-residentiële gebouwen slechts één op drie parkeerplaatsen te beschikken over voorbepaling voor elektrische laadpunten, terwijl in residentiële gebouwen voorbepaling een algemene vereiste is. In de tekst zijn eveneens andere voorwaarden voor de toepasselijkheid van deze verplichtingen ingevoegd (artikel 8, leden 2 en 3);
  - de toekomstige regeling voor de slimheidsindicator vrijwillig en concreter te maken (artikel 8, lid 6);
  - één drempelwaarde van 70 kW voor de keuring van verwarmings- en airconditioningsystemen vast te stellen en opnieuw alternatieven voor keuring in te voeren (artikelen 14 en 15);

- het verschil tussen de niet ter plaatse gegenereerde hernieuwbare energie en de netto primaire energie van het gebouw te schrappen, en bij het in aanmerking nemen van niet ter plaatse gegenereerde hernieuwbare energie alleen door de lidstaten vastgestelde primaire energiefactoren toe te staan (bijlage I).

5. Tijdens de laatste bespreking in de Groep energie op 7 juni heeft de meerderheid van de delegaties het compromis van het voorzitterschap gesteund, ondanks een aantal resterende verzoeken van enkele delegaties. Het voorzitterschap heeft in de tekst bij dit verslag nieuwe compromisvoorstellen opgenomen om aan deze resterende punten van zorg tegemoet te komen, en is van oordeel dat de tekst voor het overige een passend evenwicht voor een algemene oriëntatie van de Raad biedt.

De algemene oriëntatie zou het voorlopige standpunt van de Raad over dit voorstel uitmaken, en het uitgangspunt vormen voor de voorbereiding van de onderhandelingen met het Europees Parlement.

Wijzigingen ten opzichte van het vorige document (doc. 6389/4/17 REV 4) zijn **vetgedrukt en onderstreept**. De overwegingen zijn gewijzigd overeenkomstig de wijzigingen in de materiële bepalingen van het besluit.

De Commissie houdt haar standpunt over de volledige voorgestelde compromistekst in deze fase van de procedure in beraad.

6. De Commissie industrie, onderzoek en energie (ITRE) van het Europees Parlement heeft Bendt Bendtsen (EPP) aangewezen als rapporteur en zal haar advies naar verwachting aannemen in november 2017. Het Europees Economisch en Sociaal Comité heeft op 26 april 2017 advies uitgebracht en het Comité van de Regio's zal dit naar verwachting op 13 juli 2017 doen.
7. Het Coreper wordt verzocht het compromisvoorstel te bespreken en zijn akkoord over de tekst in bijlage dezes te bevestigen, opdat de Raad TTE (Energie) tijdens zijn zitting op 26 juni tot een algemene oriëntatie kan komen.

Voorstel voor een

RICHTLIJN VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

tot wijziging van Richtlijn 2010/31/EU betreffende de energieprestatie van gebouwen

(Voor de EER relevante tekst)

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 194, lid 2,

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité¹,

Gezien het advies van het Comité van de Regio's²,

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure,

Overwegende hetgeen volgt:

---

¹ PB C van , blz. .

² PB C van , blz. .

- (1) De Unie verbindt zich ertoe te komen tot een duurzaam, concurrerend, betrouwbaar en koolstofvrij energiesysteem. Met de energie-unie en het beleidskader voor klimaat en energie voor 2030 worden ambitieuze verbintenissen van de Unie vastgesteld om broeikasgasemissies verder te verminderen (met ten minste 40 % tegen 2030 in vergelijking met 1990), het aandeel van hernieuwbare energie te vergroten (met ten minste 27 %), energiebesparingen van ten minste 27 % te realiseren, waarbij dit percentage opnieuw moet worden bekeken met een Unieniveau van 30 % in het achterhoofd¹, en om de energiezekerheid, het concurrentievermogen en de duurzaamheid van Europa te verbeteren.
- (2) Om deze doelstellingen te verwezenlijken, is de herziening van 2016 van de wetgeving inzake energie-efficiëntie een combinatie van: i) de herbeoordeling van de energie-efficiëntiedoelstelling van de EU voor 2030 zoals gevraagd door de Europese Raad in 2014; ii) de herziening van de kernartikelen van de richtlijn energie-efficiëntie en de richtlijn energieprestatie van gebouwen; iii) de versterking van het gunstige financieringsklimaat, waaronder de Europese structuur- en investeringsfondsen (ESIF) en het Europees Fonds voor strategische investeringen (EFSD), waardoor de financiële voorwaarden voor investeringen in energie-efficiëntie op de markt uiteindelijk zullen verbeteren.
- (3) Op grond van artikel 19 van Richtlijn 2010/31/EU van het Europees Parlement en de Raad² moet de Commissie uiterlijk vóór 1 januari 2017 een evaluatie uitvoeren in het licht van de ervaring die is opgedaan en de vooruitgang die is geboekt met de toepassing ervan, en zo nodig voorstellen doen.
- (4) Ter voorbereiding van deze evaluatie heeft de Commissie verschillende maatregelen genomen om bewijzen te vergaren over de manier waarop Richtlijn 2010/31/EU is uitgevoerd in de lidstaten, waarbij de nadruk ligt op wat werkt en wat er beter kan.

---

¹ EUCO 169/14, CO EUR 13, CONCL 5, Brussel 24 oktober 2014.

² Richtlijn 2010/31/EU van het Europees Parlement en de Raad van 19 mei 2010 betreffende de energieprestatie van gebouwen (PB L 153 van 18.6.2010, blz. 13).

- (5) Uit de resultaten van de evaluatie en de effectbeoordeling is gebleken dat een aantal wijzigingen nodig zijn om de huidige bepalingen van Richtlijn 2010/31/EU te versterken en bepaalde aspecten te vereenvoudigen.
- (6) De Unie verbindt zich ertoe te komen tot een betrouwbaar, concurrerend en koolstofvrij energiesysteem tegen 2050¹. Om deze doelstelling te verwezenlijken, hebben de lidstaten en investeerders maatregelen nodig die erop gericht zijn de broeikasgasemissiedoelstelling voor de lange termijn te behalen en het gebouwenbestand tegen 2050 koolstofvrij te maken. Daartoe moeten de lidstaten indicatieve tussenstappen voor de middellange termijn (2030) en voor de lange termijn (2050) bepalen.
- (7) De bepalingen met betrekking tot langetermijnstrategieën inzake renovatie zoals bedoeld in Richtlijn 2012/27/EU van het Europees Parlement en de Raad² moeten worden verplaatst naar Richtlijn 2010/31/EU, waar ze beter op hun plaats zijn. De lidstaten kunnen hun langetermijnstrategieën inzake renovatie gebruiken voor het aanpakken van aan intense seismische activiteit gerelateerde risico's die gevolgen hebben voor renovaties in verband met energie-efficiëntie en voor de levensduur van gebouwen.
- (8) De agenda's van de digitale interne markt en de energie-unie moeten op elkaar worden afgestemd en op gemeenschappelijke doelstellingen gericht zijn. Door de digitalisering van het energiesysteem evolueert het energielandschap snel, van de integratie van hernieuwbare energiebronnen tot slimme netten en gebouwen die gereed zijn voor slimme toepassingen ("smart-ready buildings"). Teneinde de bouwsector te digitaliseren, moeten gerichte stimulansen worden geboden om systemen die gereed zijn voor slimme toepassingen, alsook digitale oplossingen in de gebouwde omgeving te bevorderen.

---

¹ Mededeling over het Stappenplan Energie 2050, (COM(2011) 885 final).

² Richtlijn 2012/27/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 betreffende energie-efficiëntie, tot wijziging van de Richtlijnen 2009/125/EG en 2010/30/EU en houdende intrekking van de Richtlijnen 2004/8/EG en 2006/32/EG (PB L 315 van 14.11.2012, blz. 1).

- (9) Ter wille van eenvormige voorwaarden voor de tenuitvoerlegging van deze richtlijn dienen aan de Commissie uitvoeringsbevoegdheden te worden verleend wat betreft de gemeenschappelijke ratingregeling van de Europese Unie voor de mate waarin gebouwen gereed zijn voor slimme toepassingen ("smart-readiness"). Die bevoegdheden dienen te worden uitgeoefend in overeenstemming met Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad. De slimheidsindicator moet worden gebruikt als maatstaf van de capaciteit om ICT en elektronische systemen te gebruiken in gebouwen voor optimale werking en interactie met het net. De slimheidsindicator zal ervoor zorgen dat de eigenaars en bewoners van gebouwen zich bewust worden van de waarde van gebouw-automatisering en het elektronisch toezicht op technische bouwsystemen, en dat bewoners meer zekerheid krijgen over de feitelijke besparingen die deze nieuwe geavanceerde functies opleveren. Voor de lidstaten moet het gebruik van de ratingregeling voor de mate waarin gebouwen gereed zijn voor slimme toepassingen vrijwillig zijn.
- (9a) Ter wille van samenhang met het Interinstitutioneel Akkoord over beter wetgeven van 13 april 2016 moeten de bepalingen die betrekking hebben op de bevoegdheid om overeenkomstig artikel 290 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie handelingen vast te stellen, worden gewijzigd. Het is van bijzonder belang dat de Commissie bij haar voorbereidende werkzaamheden tot passende raadplegingen overgaat, onder meer op deskundigenniveau, en dat die raadplegingen plaatsvinden in overeenstemming met de beginselen die zijn vastgelegd in het Interinstitutioneel Akkoord over beter wetgeven van 13 april 2016. Met name om te zorgen voor gelijke deelname aan de voorbereiding van gedelegeerde handelingen, ontvangen het Europees Parlement en de Raad alle documenten op hetzelfde tijdstip als de deskundigen van de lidstaten, en hebben hun deskundigen systematisch toegang tot de vergaderingen van de deskundigengroepen van de Commissie die zich bezighouden met de voorbereiding van gedelegeerde handelingen.
- (10) Door innovatie en nieuwe technologie kunnen gebouwen een bijdrage leveren aan het volledig koolstofvrij maken van de economie. Zo kunnen gebouwen bijvoorbeeld fungeren als hefboom voor de ontwikkeling van de infrastructuur die nodig is voor het slim opladen van elektrische voertuigen, en ook de basis vormen voor de lidstaten om, indien zij dat wensen, autoaccu's als een energiebron te gebruiken. In het licht van dit doel moet de definitie van technische bouwsystemen worden uitgebreid. [...]

- (10a) In combinatie met een groter productieaandeel van hernieuwbare elektriciteit leidt het gebruik van elektrische voertuigen tot minder koolstofemissies en tot een betere luchtkwaliteit. Elektrische voertuigen vormen een kernonderdeel van een overgang naar schone energie op basis van energie-efficiëntiemaatregelen, vervangende brandstoffen, hernieuwbare energie en innovatieve flexibiliteitsbeheersoplossingen inzake energie. De bouwvoorschriften kunnen op doeltreffende wijze worden versterkt door het invoeren van gerichte vereisten voor het ondersteunen van de uitrol van oplaadinfrastructuur in de parkeergarages van residentiële en niet-residentiële gebouwen. **De lidstaten dienen zich eveneens te buigen over regelgevingsprocedures en bestuurlijke processen om iets te doen aan de belemmeringen - zoals gesplitste stimuli en administratieve complicaties - waarmee individuele eigenaars te maken krijgen wanneer zij op hun parkeerruimte een laadpunt willen installeren.**
- (10b) Met een onmiddellijk beschikbare infrastructuur zijn de installatiekosten van laadpunten lager voor de afzonderlijke appartamenteigenaars en hebben de gebruikers van elektrische voertuigen toegang tot laadpunten. Door op EU-niveau voorschriften voor het vooraf uitrusten van parkeerplaatsen en het installeren van laadpunten vast te stellen, wordt het gebruik van elektrische voertuigen op doeltreffende wijze bevorderd voor de nabije toekomst, en wordt het pad geëffend voor verdere ontwikkelingen met lagere kosten op middellange tot lange termijn.
- (10c) Voor een aantal geografische gebieden met specifieke kwetsbaarheid kan de toepassing van deze voorschriften evenwel specifieke moeilijkheden inhouden. Dat kan het geval zijn voor ultraperifere gebieden **als bedoeld in artikel 349 VWEU**, vanwege de ligging, het insulaire karakter, de kleine oppervlakte, een moeilijk reliëf en klimaat, of voor geïsoleerde microsystemen, die misschien een evolutie van het elektriciteitsnet nodig hebben om een verdere elektrificering van het plaatselijke vervoer te ondervangen. Dat zal niet per definitie het geval zijn. In andere soortgelijke gebieden en systemen kan elektrificering van vervoer een krachtig instrument zijn om de daar vaak voorkomende problemen op het gebied van luchtkwaliteit of voorzieningszekerheid aan te pakken. **Wanneer de genoemde moeilijkheden zich voordoen** kan gevalsgewijs worden besloten, op basis van overleg tussen de Commissie en de betrokken lidstaten, de voorschriften aan te passen en af te stemmen op de specifieke kenmerken van het betrokken gebied.

- (11) In de effectbeoordeling werden twee bestaande reeksen bepalingen aangewezen waarvan het doel efficiënter kan worden bereikt in vergelijking met de huidige situatie. Ten eerste wordt de verplichting om de haalbaarheid van alternatieve systemen met een hoog rendement te onderzoeken alvorens met de bouw wordt begonnen, een overbodige last. Ten tweede bleken de bepalingen inzake de keuring van verwarmings- en airconditioningsystemen de aanvankelijke en gehandhaafde prestatie van deze technische systemen niet voldoende te waarborgen op een efficiënte manier. Zelfs goedkope technische oplossingen met een zeer korte terugverdientijd, zoals de hydraulische balancerings van het verwarmingssysteem en de installatie/vervanging van thermostatische regelkleppen, worden momenteel onvoldoende in overweging genomen. De bepalingen inzake keuring worden gewijzigd om ervoor te zorgen dat keuringen betere resultaten opleveren.
- (12) De automatisering van gebouwen en het elektronisch toezicht op technische bouwsystemen bleken keuringen doeltreffend te vervangen, met name voor grote installaties. De installatie van dergelijke apparatuur moet worden beschouwd als het meest kosteneffectieve alternatief voor keuringen in grote niet voor bewoning bestemde gebouwen en meergezinswoningen met een omvang die het mogelijk maakt om dergelijke apparaten in minder dan drie jaar terug te verdienen. Wat kleinschalige installaties betreft, wordt de controle op de inachtneming van de minimumeisen die gelden voor alle technische bouwsystemen ondersteund door de documentatie van de installateurs over de prestaties van het systeem.
- (12a) De uitvoering van regelingen voor regelmatige keuring van verwarmings- en airconditioningsystemen overeenkomstig Richtlijn 2010/31/EU vergde van de lidstaten en de particuliere sector een aanzienlijke administratieve investering, onder meer opleiding en accreditering van deskundigen, borging van en toezicht op de kwaliteit, en de kosten van de keuringen. [...] De lidstaten die de nodige maatregelen hebben getroffen om regelmatige keuringen in te stellen en die daadwerkelijke keuringsregelingen hebben doorgevoerd, **kunnen besluiten** [...] om deze regelingen voort te zetten, onder meer voor kleinere verwarmings- en airconditioningsystemen. [...]

- (13) Om ervoor te zorgen dat financiële maatregelen in verband met energie-efficiëntie optimaal worden benut voor de renovatie van gebouwen, moeten ze gekoppeld worden aan **de kwaliteit van de renovatiewerken. Deze maatregelen dienen bijgevolg te worden gekoppeld aan de prestatie van de voor de renovatie gebruikte uitrusting of materialen en aan het niveau van certificering of de kwalificatie van de installateur, of aan de dankzij de renovatie verwezenlijkte verbetering,** die moet worden beoordeeld door vergelijking van de energieprestatiecertificaten (EPC's) voor en na de renovatie of door een andere transparante en evenredige methode.
- (14) [geschrapt]
- (15) De huidige onafhankelijke controlesystemen voor EPC's kunnen worden gebruikt voor nalevingscontrole en dienen te worden versterkt om ervoor te zorgen dat de certificaten van goede kwaliteit zijn. Indien het onafhankelijke controlesysteem voor EPC's wordt aangevuld met een databank, hetgeen verder gaat dan wat in deze richtlijn wordt verlangd, kan het worden gebruikt voor de nalevingscontrole en voor het opstellen van statistieken over de regionale/nationale gebouwenbestanden. Gegevens van hoge kwaliteit over het gebouwenbestand zijn noodzakelijk, en kunnen gedeeltelijk worden gegenereerd door de databanken voor EPC's die momenteel worden ontwikkeld en beheerd door bijna alle lidstaten.
- (16) Om de doelstellingen in het kader van het energie-efficiëntiebeleid voor gebouwen te verwezenlijken, moet de transparantie van EPC's worden verbeterd door ervoor te zorgen dat alle nodige parameters voor berekeningen, certificering en minimumeisen inzake energieprestatie worden vastgesteld en consistent worden toegepast. De lidstaten moeten voorzien in passende maatregelen om ervoor te zorgen dat de prestatie van geïnstalleerde, vervangen of bijgewerkte technische bouwsystemen voor ruimteverwarming, airconditioning of waterverwarming wordt gedocumenteerd met het oog op gebouwencertificering en nalevingscontrole.

- (17) In Aanbeveling (EU) 2016/1318 van de Commissie van 29 juli 2016 betreffende bijna-energieneutrale gebouwen wordt toegelicht hoe de uitvoering van de richtlijn tegelijkertijd kan zorgen voor de transformatie van het gebouwenbestand en de omschakeling naar een duurzamere energievoorziening, die ook de strategie betreffende verwarming en koeling¹ ondersteunt. Om een correcte uitvoering te waarborgen, moet het algemene kader voor de berekening van de energieprestatie van gebouwen worden bijgewerkt, onderbouwd door de werkzaamheden van het Europees Comité voor Normalisatie (CEN) krachtens het door de Europese Commissie verleende mandaat M/480.
- (18) De bepalingen in deze richtlijn mogen de lidstaten er niet van weerhouden ambitieuzere eisen inzake energieprestatie vast te stellen op het niveau van het gebouw en voor onderdelen van gebouwen, zolang dergelijke maatregelen niet in strijd zijn met het recht van de Unie. Wanneer deze eisen, in bepaalde omstandigheden, de installatie of het gebruik beperken van producten die onder andere harmonisatiewetgeving van de Unie vallen, is dit in overeenstemming met de doelstellingen van deze richtlijn en van Richtlijn 2012/27/EG mits de eisen geen ongerechtvaardigde marktbelemmering vormen.
- (19) De doelstellingen van deze richtlijn, namelijk de vermindering van de hoeveelheid energie die nodig is om te voldoen aan de vraag naar energie die verband houdt met een normaal gebruik van gebouwen, kunnen door de lidstaten afzonderlijk niet naar behoren worden behaald. De doelstellingen van de richtlijn kunnen beter worden verwezenlijkt door maatregelen op Europees niveau, omdat met deze aanpak de samenhang, de gemeenschappelijke doelstellingen, het inzicht en de politieke wil worden gewaarborgd. De EU treft derhalve maatregelen overeenkomstig het in artikel 5 van het Verdrag betreffende de Europese Unie neergelegde subsidiariteitsbeginsel. Overeenkomstig het in hetzelfde artikel neergelegde evenredigheidsbeginsel gaat deze richtlijn niet verder dan wat nodig is om deze doelstellingen te verwezenlijken.

---

¹ COM (2016) 51 final.

- (20) Overeenkomstig de gezamenlijke politieke verklaring van 28 september 2011 van de lidstaten en de Commissie over toelichtende stukken¹ hebben de lidstaten zich ertoe verbonden om in verantwoorde gevallen de kennisgeving van hun omzettingsmaatregelen vergezeld te doen gaan van één of meer stukken waarin het verband tussen de onderdelen van een richtlijn en de overeenkomstige delen van de nationale omzettingsinstrumenten wordt toegelicht. Met betrekking tot deze richtlijn acht de wetgever de toezending van die stukken gerechtvaardigd.
- (21) Richtlijn 2010/31/EU moet derhalve dienovereenkomstig worden gewijzigd,

HEBBEN DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

---

¹ PB C 369 van 17.12.2011, blz. 14.

Artikel 1

Richtlijn 2010/31/EU wordt als volgt gewijzigd:

(1) in artikel 2 wordt punt 3 vervangen door:

"3. "technisch bouwsysteem": technische uitrusting voor ruimteverwarming, ruimtekoeling, ventilatie, warm water voor huishoudelijke doeleinden, ingebouwde verlichting, automatisering en controle van gebouwen, elektriciteitsopwekking ter plaatse, of een combinatie van dergelijke systemen, met inbegrip van systemen die gebruikmaken van energie uit hernieuwbare bronnen, van een gebouw of gebouweenheid";

(1a) Aan artikel 2 worden de volgende punten 15a, 15b en 20 toegevoegd:

"15a. "verwarmingssysteem": een combinatie van de bestanddelen die nodig zijn voor een vorm van in pandige luchtbehandeling, waardoor de temperatuur wordt verhoogd";

"15b. "warmtegenerator": het onderdeel van een verwarmingssysteem dat nuttige warmte genereert via één of meerdere van de volgende processen:

a) de verbranding van brandstof in, bijvoorbeeld, een ketel;

b) het joule-effect, dat plaatsvindt in de verwarmingselementen in een verwarmingssysteem met elektrische weerstand;

c) het opvangen van warmte uit de lucht, ventilatieafvoerlucht, water of aardwarmtebron(nen) met behulp van een warmtepomp";

"20. "geïsoleerd microsysteem": een systeem met een verbruik van minder dan 500 GWh in 1996, zonder interconnectie met andere systemen";

(2) na artikel 2 wordt een artikel 2a getiteld "Langetermijnstrategie inzake renovatie" ingevoegd:

"Artikel 2a

1. **De lidstaten stellen een langetermijnstrategie vast om in te zetten op investeringen in de renovatie van het nationale bestand van zowel openbare als particuliere voor bewoning en niet voor bewoning bestemde gebouwen. Deze strategie houdt het volgende in:**
  - a) **een overzicht van het nationale gebouwenbestand op basis, waar passend, van statistische steekproefneming en het verwachte aandeel van gerenoveerde gebouwen in 2020;**
  - b) **de identificatie van kosteneffectieve wijzen van aanpak van renovaties naargelang van het bouwtype en het klimaat;**
  - c) **beleid en maatregelen om kosteneffectieve grondige renovatie van gebouwen, onder meer in gefaseerde vorm, te stimuleren;**
  - d) **een toekomstgericht perspectief om investeringsbesluiten van particulieren, de bouwsector en financiële instellingen te begeleiden;**
  - e) **een empirisch onderbouwde raming van de verwachte energiebesparing en van de voordelen in ruimere zin.**

2. In hun langetermijnstrategie inzake renovatie leggen de lidstaten een routekaart vast met maatregelen [...] **voor een in hoge mate energie-efficiënt en** [...] koolstofvrij nationaal gebouwenbestand [...] met het oog op de langetermijndoelstelling voor 2050 om de broeikasgasemissies in de EU in vergelijking met 1990 met 80 tot 95 % te verminderen. De routekaart omvat indicatieve mijlpalen voor 2030 en 2050.

Daarnaast wordt in de langetermijnstrategie inzake renovatie de noodzaak om energiearmoede te verminderen, in aanmerking genomen volgens de criteria die de lidstaten hebben bepaald¹.

3. Teneinde de in lid 1, onder d), bedoelde investeringsbesluiten aan te sturen, overwegen de lidstaten om mechanismen in te voeren om:

- a) projecten samen te voegen zodat het makkelijker wordt voor investeerders om de in lid 1, onder b) en c) bedoelde renovaties te financieren;
- b) het vermeende risico in verband met werkzaamheden ter verbetering van de energie-efficiëntie te verkleinen voor investeerders en de particuliere sector; alsmede
- c) publieke middelen als hefboom te gebruiken voor aanvullende particuliere investeringen of om specifieke tekortkomingen van de markt aan te pakken.";

(3) Artikel 6 wordt vervangen door:

---

¹ Afhankelijk van het resultaat van de besprekingen over richtlijn [XXXX] inzake gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit, kan verwezen worden naar artikel 29 van die richtlijn. Daarnaast moet overweging 40 of 41 van die richtlijn worden aangevuld met een verduidelijking dat het energiebeleid wordt gezien als een potentiële bijdrage aan het verminderen van energiearmoede, en niet als de oorzaak ervan.

"Artikel 6

Nieuwe gebouwen

De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat nieuwe gebouwen aan de overeenkomstig artikel 4 vastgestelde minimumeisen voor de energieprestatie voldoen.";

(4) in artikel 7 wordt de vijfde alinea geschrapt;

(5) artikel 8 wordt als volgt gewijzigd:

a) in lid 1 wordt de derde alinea geschrapt;

b) lid 2 wordt vervangen door:

"2. Met betrekking tot nieuwe niet-residentiële gebouwen en gebouwen die een ingrijpende renovatie ondergaan, en op voorwaarde dat het gebouw meer dan tien parkeerplaatsen heeft en het gebouw en de parkeergarage eigendom zijn van dezelfde entiteit, zorgen de lidstaten:

a) indien de parkeergarage zich binnen het gebouw bevindt en, voor ingrijpende renovaties, indien de renovatiemaatregelen betrekking hebben op de parkeergarage of de elektrische infrastructuur van het gebouw; of

b) indien de parkeergarage zich naast het gebouw bevindt en, voor ingrijpende renovaties, indien de renovatiemaatregelen betrekking hebben op de parkeergarage,

voor de installatie van minstens één oplaadpunt in de zin van Richtlijn 2014/94/EU betreffende de uitrol van infrastructuur voor alternatieve brandstoffen¹ waarmee het mogelijk is het opladen in en uit te schakelen op basis van prijssignalen, alsmede van infrastructuur voor leidingen, dat wil zeggen goten voor elektrische kabels, om de installatie van oplaadpunten voor elektrische voertuigen in een later stadium op **minstens** één op de drie parkeerplaatsen mogelijk te maken.

---

¹ PB L 307 van 28.10.2014, blz. 1.

De Commissie brengt uiterlijk op 1 januari 2023 verslag uit bij het Europees Parlement en de Raad over de mogelijkheden van het Europese vastgoedbeleid om bij te dragen aan de bevordering van elektromobiliteit en zo nodig maatregelen voor te stellen.

De lidstaten kunnen beslissen om de in de eerste alinea bedoelde eisen niet vast te stellen of toe te passen op gebouwen die eigendom zijn van en worden gebruikt door kleine en middelgrote ondernemingen zoals omschreven in titel I van de bijlage bij Aanbeveling 2003/361/EG van de Commissie van 6 mei 2003.

3. Met betrekking tot nieuwe residentiële gebouwen en gebouwen die ingrijpende renovaties ondergaan, op voorwaarde dat het gebouw meer dan tien parkeerplaatsen heeft, zorgen de lidstaten:

a) indien de parkeergarage zich binnen het gebouw bevindt en, voor ingrijpende renovaties, indien de renovatiemaatregelen betrekking hebben op de parkeergarage of de elektrische infrastructuur van het gebouw; of

b) indien de parkeergarage zich naast het gebouw bevindt en, voor ingrijpende renovaties, indien de renovatiemaatregelen betrekking hebben op de parkeergarage;

voor de aanleg van de infrastructuur voor leidingen, dat wil zeggen goten voor elektrische kabels, om in een later stadium de installatie van de oplaadpunten voor elektrische voertuigen op elke parkeerplaats mogelijk te maken.

3a. De leden 2 en 3 zijn niet van toepassing op gebouwen waarvoor bouwvergunningsaanvragen of gelijkaardige aanvragen zijn ingediend vóór of binnen één jaar na de datum waarnaar in artikel 3, lid 1, van deze richtlijn wordt verwezen.

3b. De lidstaten voorzien in vereenvoudigde vergunnings- en goedkeurings-procedures waardoor zowel eigenaars als huurders oplaadpunten in nieuwe en bestaande residentiële en niet-residentiële gebouwen kunnen installeren, onverminderd het eigendoms- en huurrecht van de lidstaten.

4. De lidstaten kunnen beslissen de in de leden 2 en 3 bedoelde eisen niet vast te stellen of niet toe te passen op openbare gebouwen die reeds onder Richtlijn 2014/94/EU vallen."

4a. Voor bestaande gebouwen kunnen de lidstaten beslissen de in de leden 2 en 3 bedoelde eisen niet toe te passen of vast te stellen indien de kosten van de oplaadinstallaties en leidingen meer dan 5 % van de totale kosten van de ingrijpende renovatie bedragen.

4[...]b. De lidstaten die kunnen aantonen dat de toepassing van alle of een aantal van de in de leden 2 en 3 bedoelde eisen zou leiden tot aanzienlijke problemen voor de werking van een geïsoleerd microsysteem voor energie of van het energiesysteem van een ultraperifeer gebied **in de zin van artikel 349 VWEU** en een gevaar voor de stabiliteit van het lokale net zou inhouden [...], kunnen bij de Commissie een aanvraag voor een afwijking indienen. De betrokken lidstaat verstrekt alle relevante informatie aan de Commissie, die de overige lidstaten informeert alvorens een besluit te nemen. Dit besluit wordt bekendgemaakt in het Publicatieblad van de Europese Unie.

c) de volgende leden 5 en 6 worden toegevoegd:

"5. De lidstaten zorgen ervoor dat, indien een technisch bouwsysteem voor ruimteverwarming, airconditioning of waterverwarming wordt geïnstalleerd, vervangen of verbeterd, tenzij dit geen invloed heeft op de energieprestatie ervan, de nieuwe prestatie van het systeem of van het gewijzigde onderdeel wordt gedocumenteerd en dat die gegevens aan de eigenaar van het gebouw worden bezorgd, zodat ze beschikbaar blijven en kunnen worden gebruikt voor de controle op de naleving van de minimumvereisten uit hoofde van lid 1 en de afgifte van energieprestatiecertificaten. Onverminderd artikel 12 bepalen de lidstaten of de afgifte van een nieuw energieprestatiecertificaat vereist is.

6. De Commissie stelt uiterlijk op 31 december 2019, in overleg met de betrokken sectoren, een vrijwillige gemeenschappelijke EU-regeling vast voor de rating van de mate waarin gebouwen gereed zijn voor slimme toepassingen. Deze regeling zal de definitie van een indicator van gereedheid voor slimme toepassingen omvatten, een methodologie bepalen voor de berekening van de gereedheid, en technische input geven over de modaliteiten voor de daadwerkelijke uitvoering ervan op nationaal niveau, overeenkomstig bijlage Ia. Die maatregel wordt overeenkomstig de in artikel 26 bedoelde onderzoeksprocedure vastgesteld. De lidstaten kunnen de regeling erkennen of gebruiken door haar aan de nationale omstandigheden aan te passen. Het gebruik van de regeling voor de rating van de mate waarin een gebouw gereed is voor slimme toepassingen, is op vrijwillige basis voor zowel eigenaars van gebouwen als de lidstaten. "

(6) artikel 10 wordt als volgt gewijzigd:

a) lid 6 wordt vervangen door:

"6. De lidstaten koppelen hun financiële maatregelen voor verbeteringen van de energie-efficiëntie in het kader van de renovatie van gebouwen aan:

a) de energiestatistiek van de apparatuur of het materiaal dat voor de renovatie wordt gebruikt. In dit geval wordt de apparatuur of het materiaal dat voor de renovatie is gebruikt, geïnstalleerd door een installateur met het desbetreffende niveau van certificering of kwalificatie, of

b) de verbetering ten gevolge van de renovatie door de energiestatistieccertificaten van voor en na de renovatie met elkaar te vergelijken; of

c) de resultaten van een andere relevante, transparante en proportionele methode die de verbetering in energiestatistiek aantoont.";

b) het volgende lid 6a wordt ingevoegd:

"6a. Indien de lidstaten een databank voor EPC's opzetten, worden geaggregeerde geanonimiseerde gegevens overeenkomstig de EU- en nationale voorschriften inzake gegevensbescherming op verzoek ter beschikking gesteld voor statistische en onderzoeksdoeleinden, ten minste aan de overheid.";

(7) artikel 14 wordt als volgt gewijzigd:

a) lid 1 wordt vervangen door:

"1. De lidstaten nemen de nodige maatregelen voor een regelmatige keuring van de toegankelijke delen van systemen met een nominaal vermogen voor het verwarmen van ruimten van meer dan 70 kW, zoals de warmtegenerator, het controlesysteem en de circulatiepomp(en), die voor de verwarming van gebouwen worden gebruikt.

Die keuring omvat een beoordeling van het rendement van de warmtegenerator en van de warmtegeneratorgrootte vergeleken met de verwarmingsbehoeften van het gebouw.

De beoordeling van de grootte van de warmtegenerator hoeft niet te worden herhaald zolang er tussentijds niets wordt veranderd aan het verwarmingssysteem of de verwarmingsbehoeften van het gebouw.";

b) de leden 2, 3, 4 en 5 worden geschrapt en vervangen door:

"2a. Als alternatief voor lid 1 hebben de lidstaten de mogelijkheid maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat adequaat advies aan gebruikers wordt gegeven in verband met de vervanging van warmtegeneratoren, andere veranderingen aan het verwarmings-systeem en alternatieve oplossingen om de doeltreffendheid en de passende grootte van de warmtegenerator te beoordelen. Deze aanpak levert hetzelfde globale resultaat op als het resultaat van de overeenkomstig lid 1 genomen maatregelen.

2. Als alternatief voor lid 1 kunnen lidstaten eisen stellen die de garantie bieden dat niet-residentiële gebouwen worden uitgerust met automatiserings- en controlesystemen. Deze systemen kunnen:

- a) het energieverbruik permanent controleren **en** analyseren en [...] **de bijsturing ervan mogelijk maken**;
- b) de energie-efficiëntie van het gebouw toetsen, efficiëntieverliezen van technische bouwsystemen opsporen, en de persoon die verantwoordelijk is voor het beheer van de voorzieningen of technische installaties informeren over mogelijkheden om de energie-efficiëntie te verbeteren;

- c) communicatie met verbonden technische bouwsystemen en andere apparaten in het gebouw mogelijk maken, en interoperabel zijn met technische bouwsystemen van verschillende soorten propriëtaire technologieën, toestellen en fabrikanten.

3. Als alternatief voor lid 1 kunnen lidstaten eisen stellen die de garantie bieden dat residentiële gebouwen worden uitgerust met:

- a) permanent elektronisch toezicht waarmee de efficiëntie van de systemen wordt gemeten en de eigenaars of beheerders van het gebouw worden verwittigd wanneer de efficiëntie aanzienlijk is gedaald en wanneer onderhoud aan het systeem noodzakelijk is, en
- b) doeltreffende controlefuncties om optimale energieopwekking, -distributie en -verbruik te waarborgen.";

(8) artikel 15 wordt als volgt gewijzigd:

- a) lid 1 wordt vervangen door:

"1. De lidstaten nemen de nodige maatregelen voor het instellen van een regelmatige keuring van de toegankelijke delen van airconditioningsystemen met een nominaal vermogen van meer dan 70 kW. De keuring omvat een beoordeling van het rendement van de airconditioning en van de dimensionering ervan gelet op de koelingsbehoeften van het gebouw. De beoordeling van de dimensionering hoeft niet te worden herhaald zolang er tussentijds niets wordt veranderd aan het verwarmingssysteem of de koelingsbehoeften van het gebouw.";

- b) de leden 2, 3, 4 en 5 worden geschrapt en vervangen door:

"2a. Als alternatief voor lid 1 hebben de lidstaten de mogelijkheid maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat de gebruikers geadviseerd worden over de vervanging van airconditioningsystemen, over andere wijzigingen van het airconditioningsysteem en over alternatieve oplossingen om de efficiëntie en de passende grootte van het airconditioningsysteem te beoordelen. Deze aanpak levert hetzelfde globale resultaat op als het resultaat van de in lid 1 opgenomen bepalingen.

2. Als alternatief voor lid 1 kunnen lidstaten eisen stellen die de garantie bieden dat niet-residentiële gebouwen worden uitgerust met automatiserings- en controlesystemen. Deze systemen kunnen:

- a) het energieverbruik permanent controleren, analyseren en bijsturen;
- b) de energie-efficiëntie van het gebouw toetsen, efficiëntieverliezen van technische bouwsystemen opsporen, en de persoon die verantwoordelijk is voor het beheer van de voorzieningen of technische installaties informeren over mogelijkheden om de energie-efficiëntie te verbeteren;
- c) communicatie met verbonden technische bouwsystemen en andere apparaten in het gebouw mogelijk maken, en interoperabel zijn met technische bouwsystemen van verschillende soorten propriëtaire technologieën, toestellen en fabrikanten.

3. Als alternatief voor lid 1 kunnen lidstaten eisen stellen die de garantie bieden dat residentiële gebouwen worden uitgerust met:

- a) permanent elektronisch toezicht waarmee de efficiëntie van de systemen wordt gemeten en de eigenaars of beheerders van het gebouw worden verwittigd wanneer de efficiëntie aanzienlijk is gedaald en wanneer onderhoud aan het systeem noodzakelijk is, en
- b) doeltreffende controlefuncties om optimale energie-opwekking, -distributie en -verbruik te waarborgen.";

- (9) in artikel 19 wordt "2017" vervangen door "2028" en wordt de volgende zin toegevoegd:

"In het kader van deze evaluatie onderzoekt de Commissie de rol van stads- of buurtbenaderingen in het Europese vastgoedbeleid, bijvoorbeeld in de context van algemene renovatieregelingen die van toepassing zijn op een aantal gebouwen in een ruimtelijke context in plaats van op een enkel gebouw";

- (10) in artikel 20, lid 2, wordt de eerste alinea vervangen door:

"In het bijzonder verstrekken de lidstaten de eigenaars of huurders van gebouwen informatie over de energieprestatiecertificaten en het doel ervan, over kostenefficiënte manieren om de energieprestatie van het gebouw te verbeteren en, waar dat passend is, over de beschikbare financiële instrumenten voor het verbeteren van de energieprestatie van het gebouw.";

- (11) Artikel 23 wordt vervangen door:

"Artikel 23

Uitoefening van de bevoegdheidsdelegatie

1. De in de artikelen 5 en 22 bedoelde bevoegdheid tot vaststelling van de gedelegeerde handelingen wordt aan de Commissie verleend overeenkomstig de in dit artikel neergelegde voorwaarden.

2. De in de artikelen 5 en 22 bedoelde bevoegdheid om gedelegeerde handelingen vast te stellen, wordt aan de Commissie verleend voor een termijn van vijf jaar, met ingang van XXX [de datum van inwerkingtreding van deze richtlijn]. De Commissie stelt uiterlijk negen maanden voor het einde van de termijn van vijf jaar een verslag over de bevoegdheidsdelegatie op. De bevoegdheidsdelegatie wordt stilzwijgend met periodes van dezelfde duur verlengd, tenzij het Europees Parlement of de Raad zich uiterlijk drie maanden voor het einde van elke periode tegen deze verlenging verzet.

3. Het Europees Parlement of de Raad kan de in de artikelen 5 en 22 bedoelde bevoegdheidsdelegatie te allen tijde intrekken. Het besluit tot intrekking beëindigt de delegatie van de in dat besluit genoemde bevoegdheid. Het wordt van kracht op de dag na die van de bekendmaking ervan in het Publicatieblad van de Europese Unie of op een daarin genoemde latere datum. Het laat de geldigheid van de reeds van kracht zijnde gedelegeerde handelingen onverlet.

4. Alvorens een gedelegeerde handeling vast te stellen, raadpleegt de Commissie de door elke lidstaat aangewezen deskundigen overeenkomstig de beginselen die zijn neergelegd in het Interinstitutioneel Akkoord over beter wetgeven van 13 april 2016¹.

5. Zodra de Commissie een gedelegeerde handeling heeft vastgesteld, stelt zij het Europees Parlement en de Raad daarvan gelijktijdig in kennis.

6. Een overeenkomstig de artikelen 5 en 22 vastgestelde gedelegeerde handeling treedt alleen in werking indien het Europees Parlement noch de Raad daartegen binnen een termijn van twee maanden na de kennisgeving van de handeling aan het Europees Parlement en de Raad bezwaar heeft gemaakt, of indien zowel het Europees Parlement als de Raad voor het verstrijken van die termijn de Commissie hebben medegedeeld dat zij daartegen geen bezwaar zullen maken. Die termijn wordt op initiatief van het Europees Parlement of de Raad met twee maanden verlengd.";

(12) de artikelen 24 en 25 worden geschrapt;

(12a) Artikel 26 wordt vervangen door:

---

¹ PB L 123 van 12.5.2016, blz. 1.

"Artikel 26

Comitéprocedure

1. De Commissie wordt bijgestaan door een comité. Dat comité is een comité in de zin van Verordening (EU) nr. 182/2011.
2. Wanneer naar dit lid wordt verwezen, is artikel 5 van Verordening (EU) nr. 182/2011 van toepassing."

(13) De bijlagen worden gewijzigd overeenkomstig de bijlage bij de onderhavige richtlijn.

Artikel 2

Met uitzondering van de laatste alinea worden de bepalingen van artikel 4 van Richtlijn 2012/27/EU betreffende energie-efficiëntie¹ geschrapt.

Artikel 3

1. De lidstaten doen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om uiterlijk op XXXX [*Gelieve de datum in te vullen [ ] 24 maanden na de datum van inwerkingtreding*] aan deze richtlijn te voldoen. Zij doen de Commissie onverwijld de tekst van die bepalingen toekomen.

Wanneer de lidstaten die bepalingen aannemen, wordt in die bepalingen zelf of bij de officiële bekendmaking ervan naar deze richtlijn verwezen. De regels voor deze verwijzing worden vastgesteld door de lidstaten.

---

¹ PB L 315 van 14.11.2012, blz. 1.

2. De lidstaten delen de Commissie de tekst van de belangrijkste bepalingen van intern recht mede die zij op het onder deze richtlijn vallende gebied vaststellen.

Artikel 4

Deze richtlijn treedt in werking op de twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Artikel 5

Deze richtlijn is gericht tot de lidstaten.

Gedaan te Brussel,

Voor het Europees Parlement
De voorzitter

Voor de Raad
De voorzitter

BIJLAGE

De bijlagen bij de Richtlijn worden als volgt gewijzigd:

1. Bijlage I wordt als volgt gewijzigd:

c) punt 1 wordt vervangen door:

"1. De energieprestatie van een gebouw wordt bepaald op grond van het berekende of het eigenlijke energieverbruik en is een afspiegeling van het normale energieverbruik voor verwarming, koeling, warm water voor huishoudelijke doeleinden, ventilatie en **ingebouwde** verlichting van dat gebouw **(voornamelijk in de niet-residentiële sector)**."

De energieprestatie van een gebouw wordt aangegeven met een numerieke indicator van het primaire energieverbruik in kWh/(m² per jaar), ten behoeve van de energieprestatie-certificering en de naleving van de minimumeisen inzake energieprestatie.

De methodologie voor de bepaling van de energieprestatie is transparant en staat open voor innovatie.

De lidstaten beschrijven hun nationale berekeningsmethodologie volgens het kader van de nationale bijlagen bij de overkoepelende normen¹ die werden ontwikkeld krachtens het door de Europese Commissie verleende mandaat M/480 van het Europees Comité voor Normalisatie (CEN). Dit vormt geen voorwaarde voor de naleving van deze normen. De nationale berekeningsmethoden worden op vrijwillige basis beschreven in de nationale bijlagen bij de andere normen²."

---

¹ ISO/EN 52000-1, 52003-1, 52010-1, 52016-1 en 52018-1.

² EN 12098-1, EN 12098-3, EN 12098-5, EN 12831-1, EN 12831-3, EN 15232-1, EN 15316-1, EN 15316-2, EN 15316-3, EN 15316-4-1, EN 15316-4-2, EN 15316-4-3, EN 15316-4-4, EN 15316-4-5, EN 15316-5, EN 15378-1, EN 15378-3, EN 15459-1, EN 15500-1, EN 16798-3, EN 16798-5-1, EN 16798-5-2, EN 16798-7, EN 16798-9, EN 16798-13, EN 16798-15, EN 16798-17, EN 16946-1, EN 16947-1, EN ISO 10077-1, EN ISO 10077-2, EN ISO 10211, EN ISO 12631, EN ISO 13370, EN ISO 13786, EN ISO 13789, EN ISO 14683 en EN ISO 6946, ISO/EN 52017-1 en ISO/EN 52022-1.

- d) punt 2 wordt vervangen door:

"2. De energiebehoeften voor ruimteverwarming, ruimtekoeling, warm water voor huishoudelijke doeleinden en passende ventilatie worden berekend om de door de lidstaten bepaalde minimale gezondheids- en comfortniveaus te waarborgen.

Primaire energie wordt berekend op basis van primaire energie- of wegingsfactoren per energiedrager, die op hun beurt gebaseerd kunnen worden op nationale, regionale of plaatselijke jaarlijkse gewogen gemiddelden of op specifiekere informatie die beschikbaar wordt gesteld voor afzonderlijke stadssystemen.

De primaire energiefactoren of wegingsfactoren worden door de lidstaten gedefinieerd. [...] Primaire energiefactoren houden rekening met hernieuwbare energie [...] wat betreft de door de energiedrager geleverde energie."

De lidstaten kunnen ervoor kiezen aanvullende numerieke indicatoren te bepalen voor het totaal primair verbruik van niet-hernieuwbare en hernieuwbare energie en voor de geproduceerde broeikasgasemissies in kg CO₂-equivalent per m² per jaar.";

- e) in punt 4 wordt de inleidende zin vervangen door:

"4. Er wordt rekening gehouden met de positieve invloed van de volgende aspecten:";

2. Bijlage II wordt als volgt gewijzigd:

f) de eerste alinea van punt 1 wordt vervangen door:

"1. De bevoegde autoriteiten of organen waaraan de tenuitvoerlegging van het onafhankelijke controlesysteem door de bevoegde autoriteiten is gedelegeerd, maken een willekeurige selectie uit alle energieprestatiecertificaten die jaarlijks worden verstrekt, en onderwerpen ze aan een controle. De omvang van de steekproef is groot genoeg om statistisch relevante nalevingsresultaten te waarborgen.";

g) het volgende punt 3 wordt toegevoegd:

"3. Wanneer informatie aan een databank wordt toegevoegd, kunnen de nationale autoriteiten de identiteit van de auteur van de bijdrage vaststellen met het oog op toezicht en verificatie.";

3. De volgende bijlage Ia wordt toegevoegd:

"Bijlage Ia

Gemeenschappelijk algemeen kader voor rating van gebouwen betreffende de mate van gereedheid voor slimme toepassingen ("smart-readiness")

1. De indicator van gereedheid voor slimme toepassingen ("smart-readiness" indicator), dat wil zeggen een indicator die weergeeft wat de capaciteit van een gebouw is op het gebied van gebruik, toezicht en beheer, interactie met gebruikers, vraagresponso en interoperabiliteit van automatiserings- en controlesystemen en van technische bouwsystemen, geeft potentiële eigenaars en huurders op synthetische wijze zinvolle informatie.

2. De methodologie voor het bepalen van de indicator van gereedheid voor slimme toepassingen zorgt ervoor dat de berekening van die indicator kostenefficiënt, betrouwbaar en eenvoudig is en zo veel mogelijk gebaseerd is op reeds beschikbare gegevens. Deze methodologie waarborgt neutraliteit wat betreft technologie en leveranciers, houdt rekening met Europese normen, met name inzake interoperabiliteit, en strookt met de Europese en nationale regelgeving op het gebied van bescherming van de persoonlijke levenssfeer en van gegevens.
  3. De modaliteiten voor de doeltreffende uitvoering van de regeling zijn zonder nadelige gevolgen voor de bestaande nationale regelingen voor energieprestatie-certificering en bouwen voort op gerelateerde initiatieven op nationaal niveau."
-